

Asia: VN/599/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Sydänliitto ry on tutustunut esitykseen, jossa virvoitusjuomaverosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi ja lausuu sen johdosta seuraavaa:

1. Esityksen terveysperusteisuus jää kevyeksi

Esityksessä virvoitusjuomien valmisteveroa esitetään muutettavaksi voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan vahvistamalla veroon sisältyvää terveysohjausta. Tavoite on oikea, mutta valitettavasti esitetyt muutokset kovin riittämättömiä kansanterveyden näkökulmasta. Kuten luonnoksen perusteluissakin todetaan (luku 5), lakia ei ole muutettu tavoitteiltaan selkeästi terveysperusteiseksi, koska se vähentäisi veron tuottoa merkittäväksi. Ts. vero on edelleen fiskaalinen, eikä veropohjaa ole muutettu terveysperusteiseksi. On suuri pettymys, että hallitusohjelmaan kirjattu tavoite terveysperusteisen verotuksen valmistelusta on kutistunut tähän esitykseen, kun verotuksen pitäisi koskea kaikkia tuoteryhmiä ja huomioida sokeripitoisuuden lisäksi kansanterveyden kannalta kriittisinä ravintoaineina myös suolan ja kovan rasvan.

2. Verotuksen portaitten määrän sijaan suurempia korotuksia ja kireämpää verotusta

Esityksessä virvoitusjuomavero porrastettaisiin nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen. Veroluokkien määrä vaikuttaa kovin suurelta ja epäilemme näin monen luokan tarkoituksenmukaisuutta niin veron ohjausvaikutuksen kuin hallittavuudenkin näkökulmasta. Luokkien määrää on vara vähentää, mutta sen sijaan luokkien välisiä eroja verotuksen kireydessä on syytä arvioida ja tehdä erot luokkien välillä suuremmiksi, jotta verotus selkeästi kohdentuisi enemmän sokeria sisältäviin juomiin, aidosti kannustaisi teollisuutta tuotekehitykseen ja ohjaisi kulutusta vähemmän sokeria sisältävien tai mielellään täysin sokerittomien vaihtoehtojen käyttöön.

Lisäksi näemme puutteena, ettei ehdotuksessa ole nollaveroluokkaa, joka pitäisi koskea ainakin makeuttamattomia ja maustamattomia vesiä ja kivennäisvesiä. On erikoista, että terveysperusteiseen suuntaan muutetuksi esitetty valmistevero sisällyttää edelleen makeuttamattomat ja maustetut vedet ja kivennäisvedet verotuksen piiriin ja esittää veroa kannettavaksi kaikenkokoisista vähittäismyyntipakkauksista.

3. Sokeripitoisuus ratkaisee, lähteestä riippumatta

Kuten lakiesityksessäkkin todetaan, terveyden kannalta ei ole merkitystä sillä, onko sokeri lisättyä vai luontaista. Siksi veromallin ei pidä erotella juomia lisätyn sokerin mukaan, vaan verotuksessa tulee huomioida kaikki sokeri (mono- ja disakkaridit) lähteestä riippumatta. Näin ollen myös lisättyä sokeria sisältämättömiä hedelmämehuja (tullitariffi 2009) tulee verottaa niiden sokeripitoisuuden mukaisesti.

Esitetty veromalli suosii siis perusteetta luontaista sokeria sisältäviä juomia ja tasoittaa nykyisessä veromallissa olevan eron sokerittomiksi katsottaviin juomiin nähden. Lakiesityksessäkkin todetusti sokerinsaanti voi kasvaa etenkin vain luontaista sokeria sisältävien juomien eli täysmehujen kulutuksen kasvun seurauksena.

Haluamme muistuttaa, että elintarvikkeita analysoitaessa ei voida erottaa, onko sokeri luontaista vai lisättyä. Samoin elintarvikkeilta vaadittavissa ravintoarvomerkinnöissä ilmoitetaan sokerit (mono- ja disakkaridit) lähteestä riippumatta. Herää kysymys, miten lisättyyn sokeriin perustuvaa virvoitusjuomaveroa on suunniteltu valvottavan.

Kiinteät juoma-ainekset on ehdotettu poistettavaksi veron piiristä. Emme näe ehdotukselle perustetta, koska juoma-aineksista valmistettu juoma on täysin vastaava sokerilähde kuin juomatiivisteestä valmistettu tai sellaisenaan nautittavaksi tarkoitettu juoma. Esitämme, että virvoitusjuomavero koskisi edelleen myös näitä tuotteita. Ei ole mitenkään poissuljettua, että elintarvikkeiden tuotekehitys ja kuluttajien ostokäyttäytyminen tulevaisuudessa suosisi vastaavia tuotteita.

4. Laaja-alainen terveysperusteinen verotus valmisteluun ja toimeksi

Mielestämme on erittäin valitettavaa, että hallitusohjelmakirjauksesta huolimatta tällä hallituskaudella ei kyetty tämän kummempaan. Ei pystytty selvittämään mahdollisuutta ottaa käyttöön terveyttä edistävä vero. Asialla oli sekä poliittinen että kansalaisten tuki. Suomalaisten selvä enemmistö haluaa, että yhteiskunta ryhtyy rajoittamaan epäterveellisten elintarvikkeiden tarjontaa ja kulutusta. SOSTEn, Terve Paino ry:n ja Yksi Elämä -verkoston vuonna 2019 teettämässä väestökyselyssä 58 prosenttia suomalaisista kannatti sokeriveroa runsaasti sokeria sisältäville tuotteille.

Sokeri ei kuitenkaan ole ainoa – eikä edes suurin – haaste ruokavaliossamme. Sokerin rinnalla on olennaista keskustella myös suolasta ja rasvan laadusta, sillä niillä on merkittävä vaikutus terveyteemme. Suomalaiset saavat ruokavaliostaan liikaa suolaa, sokeria ja kovaa rasvaa. Tämä vaikuttaa sekä kansanterveyteen että sairauksien hoidon kautta myös kansantalouteen. Ravitsemuksella on keskeinen rooli kansansairauksien ehkäisyssä ja hoidossa. Lisäksi ravitsemus on merkittävin yksittäinen kuolleisuuteen vaikuttava käyttäytymistekijä Suomessa. Siksi tavoitteena on oltava, että laaja-alaisella terveysverolla hillitään liiallisen sokerin, suolan ja kovan rasvan saantia.

Verotuksen valmistelu ei saa jäädä tähän. Ensi hallituskaudella on pikaisesti perustettava laaja-alainen ja poikkihallinnollinen työryhmä valmistelemaan laaja-alaista terveysveroa. Koska kyseessä ei ole fiskaalinen vaan terveysperusteinen vero, tarvitsee valtiovarainministeriö rinnalleen myös kansanterveyden ja ravitsemuksen asiantuntijoita valmisteluryhmään. Eikä asia saa jäädä

työryhmävalmistelun tasolle, vaan hallituskaudella on myös käynnistettävä toimia verotuksen toimeenpanoksi.

Hohtari Katja
Suomen Sydänliitto ry - Marjaana Lahti-Koski